

УДК:
323.1+316.356.4"20"

Прегледни
рад

ПОЛИТИЧКА РЕВИЈА
POLITICAL REVIEW
Година (XXIII) X, vol=27
Бр. 1 / 2011.
стр. 115-128.

*Миша Стојадиновић**
Институт за политичке студије, Београд

ПИТАЊЕ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА У XXI ВЕКУ**

Сажетак

Питање националног идентитета представља један веома комплексан феномен којим су се бавили многобројни теоретичари најразличитијих дисциплина. Национални идентитет, и поред предвиђања да ће крај XX и почетак XXI века бити време без нација, још увек представља веома актуелну тему, за коју се још увек не може рећи да је превазиђена.

Главна питања којим се бавимо у нашем раду јесте: Да ли национални идентитет представља „превазиђену творевину прошлости” и каква је његова судбина у XXI веку? Да би дошао до одговора на постављено питање аутор се у свом раду користи комбинацијом неколико различитих метода: дијалектички метод, метод анализе садржаја и компаративни метод. У том смислу овај рад је подељен на два дела. Први део рада се бави основама националног идентитета, док се други део рада бави проблемом етничитета и национализма.

Кључне речи: идентитет, индивидуални и колективни идентитет, национални идентитет, Балкан, Србија.

Проблем идентитета представља један веома комплексан феномен којим су се бавили стручњаци различитих дисциплина: социологије, политикологије, психологије, антропологије... Ова разноврсност у приступима, међутим, изгледа да није довела до

* Истраживач, Институт за политичке студије, Београд

** Рад је реализован у оквиру пројекта бр. 179009 Института за политичке студије у Београду, а финансира Министарство за науку и технолошки развој Републике Србије.

жељеног циља, до потпуног објашњења овог феномена. Овоме можда доприноси и чињеница да идентитет представља једну динамичну категорију, која се формира током читавог нашег живота, и која „мучи” човека током читаве његове историје.

Дефинисати идентитет није нимало захвалан задатак. Ми смо се у нашем раду одлучили за једну дефиницију за коју сматрамо да због своје општости најбоље осликава овај феномен, уз напомену да она свакако није и једина:

„Идентитет (лат. *idem*) у социолошком смислу представља процес поистовећивања појединца са одређеним друштвеним скупинама (од породице, преко локалне заједнице и регије па све до човечанства), по основу прихватања погледа на свет, вредности или образаца понашања.”¹⁾

Овде на самом почетку треба истаћи да је најопштија могућа класификација када се ради о идентитету његова подела на: лични и колективни идентитет. Загорка Голубовић каже да су лични и колективни идентитет две стране једног истог процеса, процеса сазревања човекове личности.

Ми ћемо се у нашем раду бавити једним од најзначајнијих колективних идентитета који је изазвао праву „буру” у теоријским разматрањима, тј. националним идентитетом. Главно питање на које ћемо покушати да дамо одговор јесте: Да ли национални идентитет представља „превазиђену творевину прошлости” и каква је његова судбина у XXI веку?

ОСНОВЕ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА

Проблем националног идентитета је нарочито постао актуелан крајем прошлог и почетком овог столећа. „Мултиетничност или паннационализам [J. Toomer, H. Gans, W. Connor, R. Brubaker, A. Smit, S. Cornel, Hartman, R. Burgoyne] као идеал XX века није заживео у реалности ван научних текстова и истраживачких радова.”²⁾

Никола Божиловић указује на то да појам националног идентитета потиче из старијег појма „националног карактера”, створе-

1) Никола Божиловић, *Култура и идентитети на Балкану*, Филозофски факултет у Нишу, Ниш, 2007, стр. 44.

2) Јасна Милошевић Ђорђевић, „Један покушај класификације теоријских разматрања националног идентитета”, *Психологија*, Друштво психолога Србије, бр. 2/2003, стр. 125-126.

ног у Европи у XVII веку, за који се, као и за појам „националног духа” врло лако и згодно вежу разни стереотипи и предрасуде. Национални идентитет не треба одмах негативно окарактерисати, јер дела која се вежу за њега могу бити подједнако позитивна, као и негативна.

Пре него што се позабавимо питањем националног идентитета потребно је одредити појам нације. Пре свега треба указати на то да се може говорити о двојаком поимању овог појма - етнички и грађански појам нације.³⁾

Етнички појам нације потиче из немачког романтизма и везује се за племенско јединство, легенде и митове. Грађански појам нације је настао као производ Француске револуције и он не гледа на етнички идентитет као на саставни део нације и државе, већ се пре свега односи на заједницу, која је одређена културним и политичким идентитетом. Модеран појам нације спаја националност са грађанством, тј. држављанством.

„Грађански (културно-политички) идентитет схвата се као заједница која се не заснива на миту о заједничком пореклу *крви и тла*, него се историјски формира преко државе и културе као *симболичког универзума* који појединцима даје општи оквир оријентације у датој политичкој заједници.”⁴⁾

Када се ради о националном идентитету углавном је могуће поделити теоретичаре у две групе: оне који су на страни националног идентитета истичући његове позитивне карактеристике и оне који га критикују указујући на његове негативне стране. Један од оних за које се може рећи да се налазе „на страни” националног идентитета јесте свакако Александар Солжењин [Алекса́ндр Солже́ницын]. Према његовом мишљењу нације су „боје човечанства”, при чему би у случају њиховог нестанка човечанство постало „досадно једнообразно”.

На другој страни, када се ради о теоретичарима који критикују национални идентитет поменућемо Клаудија Магриса [Claudio Magris], италијанског писца који сматра да се идентитет гради искључиво преласком свих граница – националних, културних, психолошких... Б. Стевановић сматра да се претерана везаност за национално може превазићи тзв. наднационалним идентитетом, што би могао бити европски културни идентитет, а такође и субнацио-

3) Загорка Голубовић, *Ја и други*, Република, 1999, стр. 74

4) Исто, стр. 77

налним идентитетом који се ослања на регионализам – регионални идентитет балканских народа.

Ерик Хобсбаум [Eric John Ernest Hobsbawm] каже да није немогуће да ће национализам опадати са слабљењем националне државе, без које бити Енглеz, Ирац или Јевреј, или комбинација ових три, само је један од многих других начина помоћу којих људи описују свој идентитет, али да је апсурдно тврдити да је овај дан близу, надајући се при том да се он може барем замислити.⁵⁾

Када се ради о дефинисању националног идентитета сусрећемо се са истим проблемом као и са дефинисањем идентитета. Постоји велики број приступа овом проблему, при чему Јасна Милошевић Ђорђевић издваја следеће: ⁶⁾

- На првом месту могуће је правити разлику између западног и незападног одређења националног идентитета. Западни приступ истиче дефинисање нације према територијалном принципу, који укључује постојање политичке заједнице, заједничких политичких институција, и једнакост свих грађана, док незападно схватање у први план ставља субјективна осећања везаности за претке, при чему се нација схвата као колективни идентитет који се преноси кроз митове, заједничку културу, историју...
- Затим, треба разликовати примордијалистички и инструменталистички приступ националном идентитету. И док се за први везују фиксност и трајност, други карактеришу флуидност и променљивост.

Примордијалистичко схватање на национални идентитет гледа као на чврсту и непроменљиву категорију која је дата самим рођењем и у великој мери је обојен ирационалним осећањима. Једна од главних мана овог схватања јесте свакако дуални идентитет. Наиме, људи веома често наводе два или чак више националних идентитета. Такође, национални идентитет није за сваког појединца најбитнија и најважнија ствар, велики број појединаца може истичати друге врсте идентитета као примарне.

5) Е. Ј. Hobsbawm, *Nations and nationalism since 1780*, Cambridge University Press, 1992, стр. 192.

6) Јасна Милошевић Ђорђевић, „Значење националног идентитета”, *Политичка ревија*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 1/2002, стр. 27-29; Јасна Милошевић Ђорђевић, *Човек о нацији*, Институт за политичке студије, Београд, 2008, стр. 31-38.

Инструменталистичко схватање на национални идентитет гледа као на променљиву категорију, која није фиксна и непроменљива. Током свог живота појединац може променити свој национални идентитет, који у неку руку представља и интересну групу створену из прагматичних разлога. Емотивна димензија се овде своди на најмању могућу меру.

- Конструктивистички приступ представља комбинацију инструменталистичког и примордијалистичког објашњења. Према њему се национални идентитет изграђује током живота, али је представљен јаким и непроменљивим везама и карактеришу га две димензије: *обухватност*, која варира од веома јаке до веома слабе, и *додељивање* националног идентитета од стране других.
- Ситуационистички приступ представља један од приступа који се супротстављају примордијалистичком схватању, који у први план истиче друштвени значај за формирање и одржање националног идентитета.

Финијева и Ротерам [Phinney and Rotheram] одређују национални идентитет као „израз симболичко-когнитивне и емоционалне везаности грађана за њихову државу, који је дефинисан као свест о припадности одређеној националној групи која укључује постојање заједничких веровања, вредности и циљева.”⁷⁾

И. Шибер сматра да се национални идентитет може дефинисати и „као осећај припадности одређеној групи, који је стечен процесом социјализације, кроз који се прима језик, традиција и култура националне групе и кроз који се појединац поистовећује с групним вредностима и интересима те групе у целини.”⁸⁾

Овде свакако треба поменути и све већу тенденцију да се на процес европских интеграција гледа као на процес који ће се завршити ситуацијом у којој ћемо морати да направимо избор између очувања сопственог националног идентитета и интеграција у Европску унију. Потребу за интеграцијом свакако не доводимо у питање, али истичемо да се то мора извести на један суптилан начин тако да очување сопственог идентитета не дође у питање. Не треба се одрицати сопствене културе и сопствене традиције, али, такође, не треба бити ни затворен за друге културе. Култура

7) Владимир Михаић, „Да ли смо ми Европљани? Повезаност и корелати европског и националног идентитета”, *Психологија*, Друштво психолога Србије, бр. 2/2009, стр. 203.

8) Исто, стр. 205.

представља један динамичан феномен који се не може дефинисати изван процеса комуникације. Схватање културе као једног затвореног простора може довести до њеног изумирања. Потребно је само наћи праву меру између процеса културног избора и културног отпора, али и прихватити ствари које нам могу користити уз очување сопствене духовности.

Антони Смит [Anthony D. Smith] каже да национални идентитет и нација представљају сложене конструкције сачињене од више узајамно повезаних компонената као што су етничке, културне, територијалне, економске и политичке. Он говори о томе како се главне функције националног идентитета могу поделити у две групе:⁹⁾

- Прву групу чине спољне функције. Ту спадају територијална, економска и политичка. Територијална функција одређује друштвени простор у оквиру којег њихови припадници морају живети и радити. Што се тиче економске функције нације прихватају тежњу за контролом над територијалним ресурсима, укључујући ту и радну снагу. У политичком погледу национални идентитет подупире државу и њене органе, а међу најупадљивије политичке функције свакако спада легитимисање заједничких законских права и дужности правних институција, које одређују особене вредности и карактер нације и одражавају вековне народне обичаје.
- Другу групу чине унутрашње функције. Међу њима треба нарочито истаћи социјализацију, која се данас постиже обавезним, стандардизованим, јавним, масовним системима образовања, помоћу којих државне власти очекују да усаде националну оданост и сопствену културу. Национални идентитет такође служи као моћно средство самодефинисања и обезбеђује друштвену спону између својих припадника помоћу заједничких вредности, симбола и писма.

Јасна Милошевић Ђорђевић, са друге стране, сматра да национални идентитет има следеће функције:¹⁰⁾

1. политичка функција – она поставља границе међу групама, указујући на заједничке интересе и поништавајући индивидуалне границе омогућава контролу;

9) Антони Д. Смит, *Национални идентитет*, Чигоја штампа, 1998, стр. 11-36.

10) Јасна Милошевић Ђорђевић, „Један покушај класификације теоријских разматрања националног идентитета”, стр. 132.

2. јачање *self* индивидуе – када не постоје довољно других јаких идентитета појединаца и када је дошло до неоствареног развоја;

3. задовољава базичну људску потребу да се припада групи.

Д. Кецмановић, пак, важност националног идентитета види у следећем:¹¹⁾

- национални образац представља начин задовољења индивидуалних и групних потреба, као што су нпр. потребе за припадањем и сигурношћу;
- нација поприлично добро оживљава урођене карактеристике народа;
- медији у великој мери пропагирају национални образац као прави узор идентитета.

ЕТНИЦИТЕТ И НАЦИОНАЛИЗАМ

Када се бавимо проблемом националног идентитета етницитет и национализам представљају незаобилазне теме. Томас Хилан Ериксен [Thomas Hylland Eriksen] основну разлику између националности и етницитета види у томе што национализам има карактеристичан однос према држави, јер сматра да државне границе треба да се подударе са културним, док многе етничке групе не захтевају контролу над државом. Оног тренутка када етнички покрет иступи са захтевима овог типа он престаје бити етнички и постаје националистички.

Ернест Гелнер [Ernest Gellner] каже да „национализам није буђење самосвести једне нације – национализам измишља нацију тамо где оне и не постоје.”¹²⁾ Према њему национализам представља теорију политичког легитимитета према којој се етничке границе не смеју косити с политичким. Национализам је пре свега политички принцип према коме се политичка и национална целина морају подударати и који се као сентимент, или као покрет, најбоље може дефинисати преко овог принципа. Ова врста *сентимента* представља осећање беса изазвано нарушавањем овог принципа, или пак осећање задовољства које се рађа ако се он поштује, и уједно представља основу на којој почива националистички покрет.

11) Загорка Голубовић, *Ја и други*, стр. 82.

12) Томас Хилан Ериксен, *Етницитет и национализам*, Библиотека XX век, Београд, 2004, стр. 169.

Макс Вебер [Max Weber] је сматрао да ће примордијални феномени какви су етницитет и национализам под утицајем модернизације, индустријализације и индивидуализације временом изгубити на значају. Он указује на то да етничка група почива на достојанству оних који поседују заједничке вредности и на презиру оних који упражњавају туђе обичаје.

Рот и Хавелка сматрају да постоје пет облика националне везаности:¹³⁾

1. искључива национална везаност – она је слична етноцентризму, заступају се ставови о супериорности властите нације у односу на друге при чему је развијен и изванредан степен дистанце према њима;
2. истакнута национална везаност – овде се ради о идеализовању сопствене нације;
3. подељена национална везаност – код ње долази до развоја коегзистенције и сарадње са другима нацијама;
4. општељудска везаност – када се ради о овој врсти везаности јединство човечанства се ставља као примарна људска заједница;
5. непостојање националне везаности – ова врста везаности сматра национално везивање непожељним и штетним.

Према Антони Смит „етничка концепција нације наглашава рађање (сродство) и домаћу културу као исходиште *одакле смо дошли*, а земља се схвата као *света земља*, као *домовина*.”¹⁴⁾

Загорка Голубовић у свом чувеном делу „Ја и други” сматра да је могуће разликовати следеће врсте национализма:

1. Бенигни национализам – Ова врста национализма представља како то Шафер (Shafera) каже осећање заједничке припадности које се манифестује родољубљем и поносом заједничком припадношћу. Како се он развија у супротности према члановима других група у њему се могу наћи зачеци тзв. агресивног национализма. Главни елементи бенигног национализма према Смиту су: одбрана културе мањина, очување изгубљене историје, инспирација за културну ренесансу, решавање кризе идентитета, стварање друштвене солидарности, отпор потискивању народног суверенитета.

13) Јасна Милошевић Ђорђевић, *Човек о нацији*, стр. 80.

14) Загорка Голубовић, *Ја и други*, стр. 76

2. Национализам као политичка идеологија – Овде се ради о идеологизацији национализма која захтева државу у име етничке групе свводећи целокупну друштвену еманципацију на националну еманципацију.
3. Екстремни ултранационализам – Овај вид национализма се јавља као патолошки феномен фанатичне политичке лојалности према једној нацији.

Она истиче да су разлике између националног осећаја и национализма – као дегенерисаног облика националног идентитета – у следећем:¹⁵⁾

1. национално осећање представља приватну ствар појединца који може вршити избор и изражава потребу појединца за припадањем, док национализам карактерише принудна припадност под геслом *једна нација једна држава*, при чему се супериорност своје нације супротставља другима народима;
2. национално осећање не искључује разлике и не посматра *другог* као *непријатеља*, јер не доживљава припадност својој нацији искључивом, док је национализам ксенофобичан и у себи гаји неповерење према разликама, према *другом*;
3. национално осећање омогућава појединцу бољу културну идентификацију зарад стицања сигурности унутар одређене културно-политичке заједнице, док национализам инсистира на афективној везаности и оданости појединаца искључиво својој нацији надјачавајући све остале врсте припадности етничком припадношћу;
- 4- позитивна функција националног осећања се, како то Парсонс [Talcott Parsons] каже, огледа у томе што он представља реакцију на друштвену дезорганизацију с циљем реинтеграције појединаца у мање друштвене заједнице од глобалног друштва, док национализам ствара само привидну реинтеграцију појединаца затварајући их у оквиру своје сопствене нације делујући као редукционистичка идеологија.

Д. Кецмановић говорећи о национализму каже да он надјачава национално осећање онда када доминирају следећи елементи: „схватање да је свака нација независна држава; веровање у заједничку историју и порекло; осећање поноса због достигнућа своје нације; анимозитет према другим етничким групама; догма да

15) Загорка Голубовић, *Ја и други*, стр. 87.

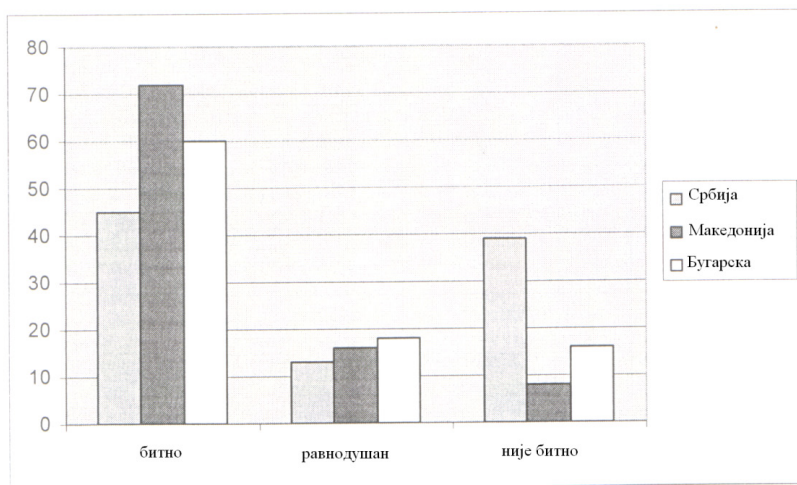
појединци живе искључиво за нацију; доктрина о супериорности сопствене нације и вера у посебну националну мисију; уверење да је судбина нације и судбина сваког појединца; мистична оданост организму познатом као Волк.¹⁶⁾

Гринфилд [L. Greenfeld] сматра да национализам покрива три врсте појава:

1. национални идентитет и националну свест;
2. артикулисану идеологију;
3. ксенофобичне појаве националног патриотизма.

На основу следећег графикана може се видети колику важност припадности народу придају, како у Србији, тако и у Македонији и Бугарској.

Графикон бр. 1: Колико је за Вас важно да људи о вама знају којем народу припадате?

Извор: Данијела Гавриловић, „Динамика идентитета на Балкану”, *Квалитет међуетничких односа и култура мира на Балкану* (приредили: Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић), Филозофски факултет у Нишу, Ниш, 2008, стр. 33.

Највећи број испитаника из Србије, Македоније и Бугарске сматра да је од изузетне важности да се зна којем народу припадају. Та ситуација се мало разликује у овим земљама, али оно што се може запазити је то много израженије у Македонији (72.5%) него у Србији (45.3%) и Бугарској (59.6%). У Србији влада подељено мишљење поводом овог питања, 38.7% испитаника на нашим про-

16) Исто, стр. 87-88

сторима се изјаснило да им није битно сазнање о томе којем народу припадају, али је већи број оних који сматрају да им је ово сазнање веома битно.

Монтсерат сматра да глобализација доводи у питање осећање континуитета. Под њеним утицајем долази до нестајања заједничке прошлости и заједничког сећања који чине битне елементе идентитета. Нација се у таквим условима јавља као решење овог проблема, што овај појам изнова ставља у центар теоријских разматрања. Загорка Голубовић каже да у таквим условима национална мобилизација оживљава као резултат:¹⁷⁾

1. реакције на модернизацију која доводи до дифузије и кризе идентитета, стварајући конфузију за коју национални образац идентитета нуди решење;
2. кидања веза са примарном групом у модерном друштву, што ствара осећање усамљености и изгубљености због прекида веза између индивидуа и друштва, а национални образац идентитета поново успоставља те везе;
3. осећање угрожености и потребе да се заштити групни менталитет;
4. збрке због плуралитета вредности, а национална група нуди извесност ослонцем на *славну прошлост*.

И НА КРАЈУ...

Проблем националног идентитета представља једну од веома актуелних тема са којом се сусрећемо на почетку XXI века и поред тога што је велики број теоретичара био скептичан по питању његове судбине. Национални идентитет је почевши од XVIII и XIX века постао један од најзначајнијих социјалних оквира и један од најзначајнијих колективних идентитета чија се снага није изгубила све до данас. Крај XX века је довео до тога да се улога националне државе почела мењати, при чему су се појавили шири облици интеграција, који захтевају идентификацију са ширим друштвеним групама него што је то нација и довеле до формирања наднационалних облика идентификације као што су на пример европски идентитет или идентификација са човечанством.

Савремено друштво је, међутим, довело са собом многобројне промене које су коренито мењале слику света који окружује чове-

17) Исто, стр. 83

ка: процес глобализације, транзиције, многобројни социјални конфликти, вртоглави развој технологије, индивидуализација... Дубоке противуречности овог друштва довеле су до тога да се човек веома често налази у ситуацијама када је угрожен његов идентитет, када је угрожено његово *Ја*.

Гиденс [Anthony Giddens] каже да је разбијањем традиционалног друштва дошло до губитка психолошке подршке и осећања сигурности што је довело до тога да су се индивидуе у модерном свету осетиле усамљене и отуђене. Све је то довело до изнова настале потребе за проналаском сопственог идентитета, до потребе да човек пронађе *Себе*. У таквим условима национални идентитет се јавља као решење насталих проблема пружајући чврсто упориште у вртоглавим променама савремености.

И на крају треба дати одговор на питање које смо поставили на самом почетку:

Национални идентитет је далеко од тога да представља „превазиђену творевину прошлости” и не може се ни наслутити тренутак који ће означити крај његовог постојања.

Misa Stojadinovic

THE QUESTION OF NATIONAL IDENTITY IN THE 21ST CENTURY

Summary

The question of national identity is a very complex phenomenon and it is studied by a various sciences. National identity is still very actual topic, even though a large number of theorists predict that the end of 20th and the beginning of the 21st century will be the time without nations.

The main question that we are dealing in our paper is: Does national identity represent an "obsolete creation of the past" and what is its fate in the 21st century? The author uses a combination of several different methods for the analysis of this problem. These methods are dialectical method, content analysis and the comparative method. In this sense, this work is divided into two parts. The first part deals with the foundations of national identity, while second part deals with the problem of ethnicity and nationalism.

Key words: identity, individual and collective identity, national identity, the Balkans, Serbia.

ЛИТЕРАТУРА

- Billet Jaak, Maddens Bart, Beerten Roeland, „National Identity and Attitude toward Foreigners in Multinational State: A Replication“, *Political Psychology*, International Society of Political Psychology, бр. 2/2003.
- Божиловић Никола, *Култура и идентитети на Балкану*, Филозофски факултет у Нишу, Ниш, 2007.
- Гавриловић Данијела, „Динамика идентитета на Балкану“, *Квалитет међуетничких односа и култура мира на Балкану* (приредили: Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић), Филозофски факултет у Нишу, Ниш, 2008.
- Голубовић Загорка, *Ја и други*, Република, 1999.
- Милошевић Ђорђевић Јасна, „Један покушај класификације теоријских разматрања националног идентитета“, *Психологија*, Друштво психолога Србије, бр. 2/2003.
- Милошевић Ђорђевић Јасна, „Значење националног идентитета“, *Политичка ревија*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 1/2002.
- Милошевић Ђорђевић Јасна, *Човек о нацији*, Институт за политичке студије, Београд, 2008.
- Михаић Владимир, „Да ли смо ми Европљани? Повезаност и корелати европског и националног идентитета“, *Психологија*, Друштво психолога Србије, бр. 2/2009.
- Смит Д. Антони, *Национални идентитет*, Чигоја штампа, 1998.
- Томас Хилан Ериксен, *Етницитет и национализам*, Библиотека XX век, Београд, 2004.
- Hobsbawm E. J., *Nations and nationalism since 1780*, Cambridge University Press, 1992.
- Caputi Mary, „National identity in Contemporary Theory“, *Political Psychology*, International Society of Political Psychology, бр. 4/1996.

Resume

The main topic of our paper is one of the most important collective identities named national identity. We are trying to find the answer on the following question: Does national identity represent an "obsolete creation of the past" and what is its fate in the 21st century?

The problem of national identity has become particularly acute at the end of the last century. We can divide the theorists that are dealing with national identity into two groups: those who are highlighting its positive features and those who criticize it.

In the eighteen and nineteenth century national identity became one of the most important collective identities. At the end of the twentieth century the role of nation-states

began to change. That is the time when the new forms of integrations appeared. This new forms require identification with a larger social groups than nation and led to the formation of transnational forms of identifications such as for example the European identity or identification with humanity.

Modern society brought many challenges that have radically changed the world that surrounds us. We cannot even imagine a moment when national identity will become an "obsolete creation of the past". In such conditions national identity appears as a solution to the problems by providing a firm basis in turbulent modern times.

Овај рад је примљен 18. фебруара 2011. а прихваћен за штампу на састанку Редакције 16. марта 2011. године.